

Gyümölcslegyek a csapdákbán

Hazánkban magyar fejlesztésű csapdák sora áll rendelkezésre a kártevő rovarok jelenlétének, rajzásának követésére. A feromonnal nem, de csalétekkel fogható fajoknál fennáll annak a veszélye, hogy a célszervezetekkel rokon faj csapdában való megjelenése félrevezető eredményt ad, ha nem figyelünk eléggé. Szerzőink a meggy és a dió fontos károsítóival összetéveszthető legyeket mutatják be, és kulcsot adnak a megkülönböztetésükhöz.

Veszélyes kártevők

A cseresznye és a meggy termesztésének, majd értékesítésének legfontosabb rovarkártevői az európai (*Rhagoletis cerasi*) és az amerikai cseresznyelég (*Rhagoletis cingulata*). A gyümölcs értékesíthetetlen, ha megtalálják benne a légy lárváját, a nyüvet.

A közeli rokon dióburok-fúrólég (*Rhagoletis completa*) karanténkártető, szerepel az erre vonatkozó, az EU által összeállított listán (EU Annex I A/1). Magyarországon 2011 óta ismert a jelenléte. Kártétele elsősorban abban rejlik, hogy a lárvák a diótermés burkában táplálkoznak, ezért az megfeketedik, és rátapad a csonthéjra, a károsított terméseken pedig másodlagos kórokozók telepedhetnek meg. Az árutermelő gazdaságok számára igen fontos exportra szánt dióval szemben elsődleges követelmény, hogy szép, világos színű és foltmentes legyen. A dióburok-fúrólég jelenléte eddig Zala, Somogy, Vas és Győr-Moson-Sopron megyékben igazolt, de várható az ország más területein is.

Dióburok-fúrólég

A kártevők elleni eredményes, környezetkímélő növényvédelem alapja a jelenlétük és rajzásuk pontos ismerete. A megfigyelésre használt rovarcsapdák kifejlesztése elsősorban az adott kártevő tulajdonságain alapszik, a legyek esetében döntő szerepet játszik a csapda színe és a megfelelő táplálkozási attraktáns. A gyümölcslegyek elsősorban a sárga színre és annak színárnyalataira (pl. zöldessárga) reagálnak, csalogatóanyagként pedig fehérje bomlástermékek jöhetnek számításba (pl. fehérje hidrolizátumok, vagy ammóniumsók keverékei).

Gyümölcsstermesztésünkben jelenleg három olyan, a fúrólégekhez tartozó *Rhagoletis*-faj van, amelynek rajzásmegfigyelése és terjedésének vizsgálata döntő jelentőségű: az európai cseresznyelég, az amerikai keleti cseresznyelég és a dióburok-fúrólég. Ezeket a fajokat egyaránt jól fogja a CSALOMON®PALz ragacsos palástcsapda, amely zöldessárga színű, és táplálkozási attraktánsként ammóniumsókból álló csalétket is tartalmaz, helyesen összerakva több irányból fogja az oda repülő rovarokat. A csapda azonban a zöldessárga szín, illetve a csalétek hatása miatt más, a gyümölcsstermesztés számára jelentéktelen légyfajokat is foghat, amelyek „szennyezik” a csapdákat. Némelyek ezek közül összetéveszthetők a célfajjal, és így a felületes szemlélő számára félrevezető eredményt is adhatnak.

A cseresznyelegyek, illetve a dióburok-fúrólég esetében

néhány olyan fajra térünk ki, amely könnyen összetéveszthető a célkártetővel.

Tavasszal legkorábban a zellerlég (*Euleia heraclei*) egyedei jelenhetnek meg a csapdában. Elsősorban a mérete miatt téveszthető össze a cseresznyelegyekkel, ám ha figyelmesen megvizsgáljuk, a szárnyrajzolata különbözik azokétól és általában sárgásbarnás a teste. Tápnövénye nemcsak a zeller (francia vizsgálatok, és az erről szóló irodalmi adatok a zeller kártevőjének tartják), esetleg a pasztinák, hanem más ernyős virágzatú növényeken is megél, amelyek a gyümölcsösökben vagy azok környezetében találhatók. Így például

▲ Az amerikai keleti cseresznyelég

Az európai cseresznyelég imágója

dául a szintén a zellerfélék családjába tartozó medvetalpon (latin nevében is ezért szerepel a *heraclei*, mert a medvetalp neve *Heracleum*), amelynek fajai és alfajai gyomnövényként mindenféle kőzönségesek. A zellerlégy április végén és májusban is észlelhető a gyümölcsösben elhelyezett csapdában. Ritkábban találkozhatunk néhány példánnyal júliusban, ami az esetlegesen kifejlődött második generáció jelenlétét jelzi.

A nyár folyamán (júniustól) már mindhárom kártevő *Rhagoletis*-faj megfigyelésére kell a csapdákat működtetni. Ezeken elsősorban az említett három fontos kártevő közül valamelyik jelenhet meg „idegen” fajként. Például a diólégy megfigyelésére út menti fákön, vagy néhányfás ligetekben kihelyezett csapda foghatja mind az európai, mind az amerikai cseresznyelegyet. Jelenlétük nemcsak a környezetben megtalálható cseresznye- és meggyfáknak köszönhető, hanem másodlagos tápnövényeik jelenlétének is (sajmeggy, elvadult cseresznye, meggy, vagy vadcsesznye). A repülő imágók sok esetben több száz métert is megtehetnek, megfelelő tojásrakási lehetőséget keresve. A három kártevő elsősorban a szárnyrajzolatuk alapján különíthető el egymástól. Ez a gyakorlat számára már ismert. Különösen júliusban és augusztusban igen gyakran megjelennek a csapdákbán.

A rózsagyümölcslégy (*Carposomyia schineri*) elsősorban a különböző vadrózsafajok, de a termesztett rózsák egyedeinek is kártevője. A csipkebogyó termését augusztustól egészen októberig károsítja. Az ország területére vonatkozó fölmérés még nem készült, de valószínű, hogy mindeütt jelen van. Ezt mutatja az is, hogy a dióburok-fúrólégy megfigyelésére kihelyezett csapdák értékelésekor több helyről jelezték. A rózsagyümölcslégy rajzása a nyári hónapokban (júliustól augusz-

A célfaikkal összetéveszthető, szennyező fajok előfordulásának gyakorisága a PALz csapdákbán			
Szennyező faj	A csapdázás célkártevője		
	cseresznyelegy	amerikai cseresznyelegy	dióburok-fúrólégy
Zellerlégy	gyakran	ritkán	ritkán
Rózsagyümölcslégy	ritkán	gyakran	gyakran
Cseresznyelegy	-----	gyakran	ritkán
Amerikai cseresznyelegy	gyakran	-----	gyakran
Dióburok-fúrólégy	igen ritkán	ritkán	-----

Rózsagyümölcslégy

A helyesen összerakott CSAŁOMON® PALz csapda

tus végéig) egybeesik egyrészt a cseresznyelegek rajzásával, de a dióburok-fúrólégyével is.

A legfontosabb morfológiai eltérés a fogott fajoknál, hogy míg a három *Rhagoletis*-faj torának végén sárga „pajzsocska” látható, ez sem a zellerlégyen, sem a rózsagyümölcslégyen nem található meg. A toron lévő rajzolat a rózsagyümölcslégy esetében jelentősen különbözik.

A leggyakrabban előforduló szennyező légyfajokat mutatja a táblázat többéves csapdázási tapasztalataink alapján.

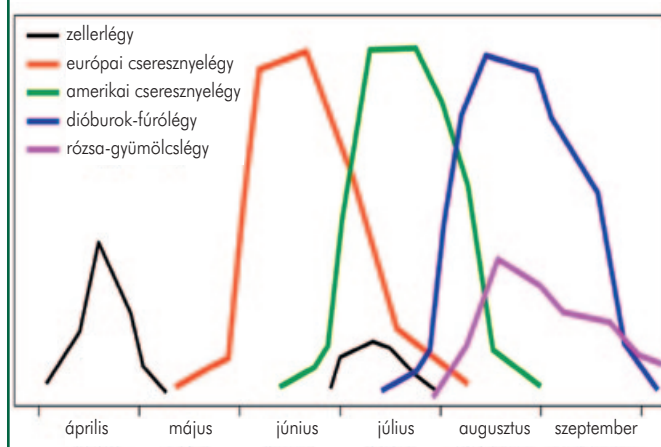
Az is elképzelhető, hogy más területeken a gyümölcsös közelében lévő eltérő növényállománynak köszönhetően további összetéveszthető küllemű légyfajokat is foghatnak a csapdák.

Sematikus ábrán szerepeltetjük a célkártevők és a velük összetéveszthető légyfajok rajzásmenetét.

A szerzők köszönetet mondanak dr. Lengyel Gábornak, a csapdába befogott légyfajok mintapéldányának azonosításáért.

Voigt Erzsébet,
Tóth Miklós

Az ábrán a tárgyalat fúrólégyfajok Magyarországon szokásos rajzásmenetét mutatjuk be

Zellerlégy